

технологій и профільного обучения (деревообработка) в процессе изучения дисциплины «Системы автоматизированного проектирования в деревообрабатывающей промышленности».

Ключевые слова: проектирование мебели, САПР, графическая программа “PRO100”, учебный процесс, профессиональная деятельность.

O.A. HERASYMENKO, Yu.V. FESCHYK, D.V. SYNHAYIVSKYY. CONSTRUCTION MEANS CASE FURNITURE GRAPHICS SOFTWARE “PRO 100” FUTURE TEACHERS AND SPECIALIZED EDUCATION TECHNOLOGIES

The summary. The process of drafting the wardrobe student training direction 7.010103 «Technological education (technical work)» specialty teacher technology training and profile (wood) in the study of the subject «Computer-aided design in wood industry».

Key words: design furniture, CAD graphics program “PRO 100”, teaching, professional activities.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. І.С. Войтович.

Одержано редакцією 24.05.2016 р.

УДК: 37. 035. 4

А.І. ВОЙТКО

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПРОБ З УЧНЯМИ 8-9-х КЛАСІВ

Резюме. На основі аналізу структури та змісту професійної проби обґрунтовано особливості підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до проведення всіх етапів профпроби за технічним, ситуативним і функційним напрямками на трьох рівнях.

Ключові слова: професійна проба, учитель трудового навчання і технологій, освітня галузь «Технологія», основна школа, трудове навчання.

Постановка проблеми. Соціально-економічна ситуація України вимагає невідкладних заходів щодо створення і відтворення трудового потенціалу країни. Саме загальноосвітня школа має виступити стартовим і пріоритетним інститутом підготовки учнів до професійного самовизначення. Мотивом вибору професії випускника має бути внесок у створення добробуту рідного народу. І це перше духовне питання, яке вирішується, в основному, на заняттях з трудового навчання. “Нехай кожний досліджує діло своє, і тоді матиме тільки в собі похвалу, а не в іншому”, “Просіть – і буде вам дано, шукайте – і знайдете, стукайте – і відчинять вам; бо кожен, хто просити – одержує, хто шукає – знаходить, а хто стукає – відчинять йому” [1]. Цими висловами визначається основа всієї профорієнтації учнівської молоді.

Формування в учня активного, глибокого інтересу до різних професій, як доведено низкою психолого-педагогічних досліджень, відбувається лише в процесі активної трудової діяльності індивіда [2; 9; 10; 11; 12; 13; 17 і ін.]. Тому освітня галузь «Технологія» передбачає формування й розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації в суспільстві. Основною умовою реалізації технологічного компонента цієї освітньої галузі є технологічна та інформаційна діяльність, що проводиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовому продукті [3]. Саме зміст предмету трудового навчання, який є основним компонентом освітньої галузі «Технологія», має чітку виражену прикладну спрямованість і реалізується переважно шляхом застосування практичних методів та форм організації занять, серед яких найефективнішими є професійні проби [2; 6; 17]. Їх можна реалізовувати в процесі трудового навчання учнів 8-9-х класів при вивченні варіативних модулів, які розроблено за структурою і змістом, запропонованих нами [8]. Все це вказує на те, що питання підготовки вчителя трудового навчання і технологій до організації та проведення професійних проб в сучасній основній школі є дуже актуальним і доцільним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях Г.О. Балла [9], П.С. Лернера [5], П.С. Перепелиці [9], М.С. Пряжнікова [10; 11], О.Д. Сазонова [12], В.Д. Симоненка [12], В.В. Рибалки [9], С. Фукуями [13], С.М. Чистякової [14], М.С. Янцура [16; 17] та ін. вказується на необхідність створення умов для перевірки потенційних професійних якостей учнів в практичній діяльності, тобто в процесі професійної активізації через виконання професійних проб. При цьому вони пропонують різноманітні форми їх проведення. Так, наприклад, П.С. Лернер пропонує здійснювати професійно-технічні проби самовизначення як елективні курси, які мають свої психолого-педагогічні особливості [5]. С.М. Чистякова пропонує пропедевтичні професійні проби для учнів 8-9-х класів, які передбачають три рівні складності і складаються з двох етапів: підготовчого і практичного [14]. С. Фукуяма описує професійні проби, які використовуються в школах Японії і за змістом включають 16 сфер діяльності (пунктів) [13]. Програмою курсу “Людина і світ професій” передбачено проведення з учнями 9-го класу професійних проб з 5 типів професій, які виконуються протягом 1 години з кожного типу [6]. Також Концепцією профільного навчання в старшій школі передбачається допрофільна підготовка, яка реалізується у 8-9-х класах за допомогою різноманітних форм і технологій за вибором учнів,

© А.І. Войтко, 2016

серед яких можуть бути і професійні проби [4]. Тому професійні проби повинні бути обов'язковою складовою частиною шкільної освіти. Найповніша їх реалізація здійснюється в процесі трудової підготовки учнів у 8-9-х класах. У зв'язку з цим необхідно внести до змісту підготовки вчителя трудового навчання і технологій питання з організації та методики проведення професійних проб з учнями 8-9-х класів основної школи, на що вказують практично всі згадані вище вчені [5; 9; 10; 11; 12; 14; 15; 17 та ін.].

Метою статті є обґрунтування загальних підходів до підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій до організації і проведення професійних проб з учнями 8-9-х класів основної школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «професійна проба» здобуло в останні роки багато формувань залежно від того, як автори уявляють структуру і складові освітнього процесу та професійної орієнтації як складної системи [2; 5; 6; 10; 13; 14; 17; 18 та інші.]. Японський вчений С. Фукуяма під професійною пробою розуміє профвипробування, в процесі якого учень отримує досвід цієї роботи, яку він вибрав і намагається визначити, чи відповідає характер даної роботи, його здібностям і вмінням [13]. М.С. Янцур під професійною пробою розуміє вид навчально-трудової діяльності учнів, професійне випробування чи перевірку, який моделює найважливіші елементи конкретного виду професійної діяльності (праці), має завершений вигляд і спрямований на перевірку професійно важливих якостей особистості та її придатності до професії. У процесі виконання професійної проби учень отримує досвід роботи в тій професії, яку він планує обрати і за результатами її виконання намагається визначити, чи відповідає зміст і характер цієї професії його інтересам, нахилам, здібностям та іншим особистісним якостям, що сприяє обґрунтованому, свідомому, вільному професійному самовизначенню. [18, 109]

Приймаючи за основу це визначення нами, разом з М.С. Янцуrom, було розроблено зміст професійних проб з ряду професій, які реалізовані у відповідних програмах і наведені в ряді публікацій [2; 15; 17; 18 та ін.]. За загальним змістом профпроби включають у себе п'ять типів професій за предметом праці та три класи професій за метою праці, враховуючи різні знаряддя і умови праці, використовуючи розроблену Є.О. Клімовим класифікацію професій. Тобто, загальне число профпроб повинно бути не менше п'ятнадцяти. Зрозуміло, що кожна профпроба за відповідною трудовою діяльністю відрізняється одна від одної конкретним її змістом, але кожна має два етапи: *підготовчий* (навчально-діагностичний) і *професійний* (практичний). Підготовчий етап включає в себе дві частини. Перша – *попередня профорієнтаційна психодіагностика*, тобто визначення професійно важливих якостей, основу якої становить загальна і спеціальна діагностика. Друга – *навчальна*, яка включає загальні питання для ряду споріднених професій та набуття теоретичних знань і початкових практичних вмінь з конкретної спеціальності. Ця частина реалізується за трьома напрямками: технічним, ситуативним, функційним. Технічний напрям (відображає операційний бік професії та дозволяє визначити профорієнтаційну спрямованість на рівні знань) дозволяє формувати знання з будови, кінематики машин, механізмів та основних інструментів. Ситуативний напрям (відображає предметно-логічний бік професії) дозволяє формувати розумові вміння пошуку й усунення несправностей обладнання, знаходження виходу з певної ситуації, яка виникає під час роботи. Функційний напрям (відображає структурно-функційний і динамічний бік професії) забезпечує формування знань послідовності виконання трудових і технологічних функцій при управлінні обладнанням, організації робочого місця і т.п. та необхідних початкових професійних (спеціальних) умінь з конкретної професії. Другий етап професійної проби – професійний (практичний), який передбачає її виконання на трьох рівнях у порядку складності. Кожна проба будь-якого рівня здійснюється за вказаними вище напрямками, що дозволяє найповніше розкрити зміст вибраної учнем професійної діяльності. [17]

Кадри вирішують все. Цей давній вислів набирає першочергове значення в сучасних умовах. Успіх трудового навчання значною мірою залежить не тільки від правильного визначення його мети та змісту, але й від компетентного вчителя. Тому беззаперечним є те, що наставник молоді не повинен залишатись осторонь розв'язання проблеми власного виявлення тих чи інших рис обдарованості учня, розвитку їх, формування твердої впевненості та стійкої віри у неодмінність успіху в досягненні поставленої мети. Настирливе плекання віри у зародження таланту свого підопічного змушуватиме його детально продумувати відповідний мотиваційний комплекс, певним чином сприяти виявленню феномену «магнітного бруска», формуванню ситуацій успіху. Індивідуальна робота з таким учнем, маючи своєю серцевиною формування в останнього віри у власну обдарованість, примусить певним чином корегувати всі елементи виховної дидактичної системи, які застосовуватимуться до юного обдарування.

Для підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій до організації та реалізації професійних проб з учнями 8-9-х класів нами була запропонована наступна система, яка побудована на основі розробленої структури і змісту профпроб. Перш за все відбувається підготовка до реалізації другої частини першого етапу та професійного (практичного) етапу профпроби з певних видів діяльності: технічна праця – деревообробка та металообробка, обслуговуюча праця – обробка тканин і кулінарія та додаткові спеціалізації (інформатика, основи підприємництва, дизайн та ін.). Це відбувається при вивченні відповідних дисциплін, закладених у навчальні плани вказаних спеціальностей і спеціалізацій. Так, при підготовці вчителя технічної праці, це наступні дисципліни: «Основи техніки і технології», «Виробництво та обробка конструкційних матеріалів», «Стандартизація, управління якістю і сертифікація», «Технологічний практикум», «Основи проектування і моделювання», «Робочі та енергетичні машини», «Нарисна геометрія і креслення», «Комп'ютерна графіка», «Загальна електротехніка з практикумом», «Основи дизайну», «Художня обробка

матеріалів”, “Технологічні та транспортні машини”, “Технічне обслуговування та ремонт деревообробного обладнання” та ін. На заняттях з цих дисциплін викладачі наголошують на важливості та необхідності засвоєння знань і вмінь з відповідної спеціальності за технічним, ситуативним і функційним напрямками. Центральним тут виступають технологічний практикум і художня обробка матеріалів, де концентруються та реалізуються на практиці всі знання і вміння, набуті при вивченні всіх вище вказаних дисциплін.

Надалі здійснюється підготовка студентів до проведення перших занять професійної проби з тем: «Вступ у професію», «Загальне знайомство з професією», «Спеціальна діагностика ПВЯ» при вивченні таких дисциплін: “Психологія”, “Основи теорії технологічної освіти”, “Теорія і методика профорієнтаційної роботи”, де вони набувають знання і вміння з основ професіографії та психодіагностики. Тому до змісту цих дисциплін включено відповідні теми лекційних і лабораторних занять.

Загальну методичну підготовку для проведення професійних проб майбутні вчителі трудового навчання і технологій отримують на заняттях з “Педагогіки (Дидактика)”, “Основи теорії технологічної освіти”, “Методики трудового навчання” та “Теорії і методики позашкільної освіти”. Тут вони засвоюють як загальні, так і специфічні методи та засоби навчання. Структуру і зміст професійних проб з різних спеціальностей та методику їх проведення студенти засвоюють при вивченні дисципліни “Теорія і методика профорієнтаційної роботи” та спецкурсу “Методика вивчення курсу «Людина і світ професій» в основній школі” [7]. Так, дисципліною з теорії і методики профорієнтаційної роботи передбачено вивчення відповідних тем: лекції “Професійна активізація учнів і методика її проведення”, де розглядається питання про професійні проби: суть, зміст, структуру, методику проведення та умови реалізації [17] і лабораторної роботи “Вивчення та аналіз програм професійних проб для учнів 8-9-х класів”, при виконанні якої студенти вчать також розробляти методику проведення профпроб [16]. При вивченні спецкурсу студенти засвоюють зміст профпроб, які передбачено програмою курсу “Людина і світ професій” [7], та методику їх проведення. Практичне засвоєння методики організації і проведення профпроб відбувається під час педагогічних практик, які студенти проходять в загальноосвітніх навчальних закладах. Також невід’ємною складовою цієї системи є науково-дослідна робота студентів, до якої вони залучаються через виконання ІНДЗ з усіх вказаних вище дисциплін, роботу в проблемних групах і написання курсових і дипломних робіт.

Висновки і перспективи подальших розвідок. У статті розглянуто лише загальні підходи до підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій до організації і проведення професійних проб з учнями 8-9-х класів. Але їх реалізація сприятиме, на наш погляд, суттєвому покращенню цієї підготовки. Детальніше питання змісту і методики такої підготовки буде розглянуто нами в наступних публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія. Українське біблійне товариство. – К.: Україна, 2006. – 1252 с.
2. Войтко А.І. Професійна активізація молоді на основі професійних проб: методичний посібник / А.І. Войтко, М.С. Янцур. – Рівне: МПУ ДЦЗ, МОУ РДПІ, 1996. – 55 с.
3. Державний стандарт – запорука якості освіти: Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2012. – №2-3. – С. 2-9.
4. Концепція профільного навчання в старшій школі (доопрацьований варіант) // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2013. – №10. – С. 2-10.
5. Лернер П.С. Социальное и профессиональное самоопределение учащихся – важнейшая задача школы / П.С. Лернер // Школа и производство. – 2004. – №2. – С. 2-4.
6. Людина і світ професій: програма для загальноосвітніх навч. закл. (8-9 кл.) / укл.: І.Д. Бех (наук. консульт.), О.В. Мельник, Л.А. Гучан [та ін.] // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2008. – №2. – С. 43-56.
7. Методика вивчення курсу “Людина і світ професій” в основній школі. Програма навчальної дисципліни підготовки бакалавра напряму 6.010103 “Технологічна освіта (технічна праця)” / укладачі: М.С. Янцур, А.І. Войтко. – Рівне: РДГУ, 2014. – 14 с.
8. Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навч. закладів (5-9 класи) / укладачі: В.К. Сидоренко (голова роб. групи), Н.І. Боринець, Д.В. Боровик [та ін.] // Трудова підготовка в рідній школі. – 2016 – № 3. – С.7-29.
9. Підготовка до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи): навч.-метод. посіб. / за ред. Г.О. Балла, П.С. Перепелиці, В.В. Рибалки. – К.: Наукова думка, 2000. – 188 с.
10. Пряхников Н.С. Методы активизации профессионального и личностного самоопределения: учебно-методическое пособие / Н.С. Пряхников. – М.: МПСИ, МОДЭК, 2002. – 400 с.
11. Пряхников Н.С. Профессиональное самоопределение. Теория и практика / Н.С. Пряхников. – М.: Академия, 2008. – 320 с.
12. Сазонов А.Д. Профессиональная ориентация учащихся: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2120 “Общестех. дисциплины и труд” / А.Д. Сазонов [и др.]; под ред. А.Д. Сазонова. – М.: Просвещение, 1988. – 223 с.
13. Фукуяма С. Теоретические основы профессиональной ориентации / Сигекадзу Фукуяма. – М.: МГУ, 1989. – 108 с.
14. Чистякова С.Н. Комплект учебно-методических документов для проведения профессиональных проб / С.Н. Чистякова. – Кемерово: ИПС РАО, 1995. – 35 с.

15. Янцур М.С. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до реалізації професійної активізації учнівської молоді / М.С. Янцур, А.І. Войтко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15. – Рівне: РДГУ, 2001. – С. 53-61.
16. Янцур М.С. Практикум з професійної орієнтації і методики профорієнтаційної роботи: навчальний посібник / М.С. Янцур. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 216 с.
17. Янцур М.С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи: курс лекцій: навчальний посібник / М.С. Янцур. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
18. Янцур М.С. Словник-довідник з професійної орієнтації: навчальний посібник / М.С. Янцур. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 176 с.

А.И. ВОЙТКО. ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ И ТЕХНОЛОГИЙ К ПРОВЕДЕНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПРОБ С УЧАЩИМИСЯ 8-9-х КЛАССОВ

Резюме. На основе анализа структуры и содержания профессиональной пробы обоснованно особенности подготовки будущих учителей трудового обучения и технологий к проведению всех этапов профпробы по техническому, ситуативным и функциональным направлениям на трех уровнях.

Ключевые слова: профессиональная проба, учитель трудового обучения и технологий, образовательная отрасль "Технология", основная школа, трудовое обучение.

A.I. VOYTKO. FEATURES OF TRAINING TEACHERS OF LABOUR TRAINING AND TECHNOLOGY FOR THE PROFESSIONAL TESTS WITH STUDENTS 8-9 CLASSES

The summary. By analyzing the structure and content of professional features reasonably sample preparation of future teachers of labor training and technology to all phases of professional tests for technical, situational and functional areas on three levels.

Key words: professional test, teacher of labor training and technologist, educational field "Technology", primary school, labor training.

Рекомендовано до друку.

Канд. пед. наук, проф. М.С.Янцур.

Одержано редакцією 14.06.2016.

УДК: [378. 016: 331: 687]: 004

В.О. СІПАЙЛО

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
(НА ПРИКЛАДІ ПРОФІЛЮ «ШВЕЙНА СПРАВА»)**

Резюме. У статті обґрунтовано доцільність та можливість використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі підготовки вчителів технологій (на прикладі профілю «Швейна справа») та методика їх використання на заняттях.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютерна презентація, відеофільми, методичні умови.

Постановка проблеми. Стрімкий перехід до комп'ютерних інтерактивних мультимедійних технологій та їх активне впровадження у всі сфери життя стало ознакою сьогодення. Тенденція зміни парадигми навчання, де вища школа переходить від передачі студентам готових знань до організації й управління їх самостійної навчально-пізнавальної діяльності, змушують вищу школу все більше використовувати інформаційно-комунікаційні технології. Освітня галузь "Технологія", відповідно Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів [3]. Одним із структурних розділів технологічного компонента є цикл дисциплін, передбачених навчальним планом відповідно профілю (Швейна справа). До його реалізації повинні бути готові вчителі технологій. Для цього навчальним планом підготовки майбутнього вчителя технологій передбачено вивчення дисциплін: «Матеріалознавство», «Конструювання і моделювання одягу», «Обладнання швейного виробництва та його експлуатація», «Технологія обробки одягу» програми яких були розроблені нами у 2013 році. Спираючись на те, що в сучасних умовах навчання використання комп'ютерних технологій поступово стає новим освітнім стандартом, вивчення цих дисциплін буде ефективнішим завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. (А. Ашеро́в, А. Андре́єва, Т. Богданова, Б. Гершунський, Д. Чернилевський) – дослідження проблеми застосування інформаційних технологій в навчальному процесі; (В. Биков, М. Жалдак, Н. Морзе, Ю. Рамський, Ю. Триус, О. Щербак) – вивчення методичних аспектів інформатизації освіти. Проблему формування інформаційної культури та інформаційної компетентності висвітили у своїх працях Н. Апатова, Н. Баловсяк, А. Верлань, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Н. Колкова, Ю. Машбиць,